

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Богдан І.Ю.

студентка,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

ПРОБЛЕМИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній час труднощі молодих людей ще ніколи не стояли так проникливо в умовах нестійкої громадської та суспільно-політичної ситуації, фінансової кризи, падіння ролі сім'ї [3, с. 45].

Проблема встановлення феноменології соціальної та шкільної дезадаптації підлітків і підбору відповідних стратегій соціально-педагогічної та емоційної допомоги дезадаптованих підлітків, накопичує чималу актуальність і потребує детального дослідження та аналізу.

Як зазначено у «Вокабулярі соціального педагога» адаптація (з лат. *Adapto* – пристосувую) – пристосування організмів до умов існування [2, с. 9].

Явище протилежне адаптації – дезадаптація, трактується вченими як процес, взаємопов'язаний з переключенням з одних умов життя й відповідно, звиканням до інших (Л.Н. Бережнова). Вчені Г.Ф. Кумаріна, М.Е. Вайнер, Ю.Н. В'юнкова, І.Ф. Дементьєва, Р.В. Овчарова, Н.Ю. Максимова, Л.В. Дзюбко та ін. доводять, що діти відчують стан дезадаптації при систематичному шкільному навчанні, причому вже на ранніх його стадіях.

Мета статті – розглянути проблеми дезадаптації молоді та її профілактику.

Дезадаптація особистості – це стан індивіда, за якого він виявляється неспроможним задовольнити власні потреби, самоствердитись і самореалізуватись прийнятним для даного середовища [4, с. 57]. Навіть саме визначення поняття „дезадаптація особистості» у різних авторів подається різноманітно. Так, А. Фурман вважає дезадаптацію процесом дисгармонійного розвитку особистості, коли виникає неузгодженість цілей і результатів, коли вона стає джерелом психічної напруги, внутрішнього дискомфорту, нестабільності перебігу психічних процесів. А. Налчаджан вважає дезадаптацією хід внутрішньо-психічних процесів, що призводить не до розв'язання проблемної ситуації, а до її посилення, зростання труднощів і викликаних нею неприємних переживань. За Н. Сарджвеладзе, дезадаптація – це непристосованість до інших і до себе, складний соціально-психологічний процес, що характеризується неадекватністю комунікативних навичок та дезорганізацією поведінки, невпевненістю у власних силах і недовірливим внутрішньо-особистісним відношенням.

Негативні побутові, мікросоціальні обставини стають основою незліченних, різних згідно силі і тривалості впливу психотравмуючих чинників. Особисті і психічні відхилення призводять до дезадаптації та збільшення кримінальної активності. Психогенно зумовлені пригнічені стани у молодих людей стають передумовою, а в окремих випадках і результатом громадської та шкільної дезадаптації.

Зауважимо, що громадська дезадаптація у підлітковому віці веде до утворення людей неосвічених, що не володіють навичками праці, формування сім'ї, батьківства. На сьогодні фактично порушена система навчання дітей і молоді, зменшуються здібності до початку їх незалежної життєдіяльності. Немає гарантії отримання дітьми та молоддю загальної і професійної освіти та вступу людей у суспільно-професійну діяльність [5, с. 72].

Шкільна дезадаптація – це порушення пристосування дитини до шкільних умов, при яких спостерігається зниження здібностей до навчання, а також адекватного взаємини дитини з педагогами, колективом, програмою навчання та іншими складовими шкільного процесу.

За дослідженням (І. Артюхової) фактори дезадаптації надзвичайно різноманітні, і можуть бути обумовлені недосконалістю педагогічної діяльності, негативними соціально побутовими умовами, відхиленнями у психічному та фізичному розвитку дітей [1, с. 7]. Тому, ці чинники поділяються на внутрішні (індивідуальні) і зовнішні (середовищні).

До внутрішньо (індивідуальних) чинників дезадаптації людини відносять:

- тривалу хворобу;

- обмежені можливості дитини в спілкуванні з оточуючими її людьми, відсутність адекватного (з урахуванням індивідуальних особливостей) спілкування з нею з боку її середовища;

- тривалу ізоляцію людини незалежно від її віку (вимушену або примусову) від середовища повсякденної життєдіяльності;

До зовнішніх (середовищних) чинників дезадаптації людини відносяться:

- нездорова сімейна обстановка;

- відсутність або недостатній інтерес до спілкування з дитиною з боку батьків, ровесників;

- придушення особистості групою (дезадаптуючою) – заперечення, обмеження, насильство над дитиною з боку колективу, мікрогрупи. Особливо така співпраця властива для підлітків: прояв жорстокості (насильство, бойкот) з їхнього боку по відношенню до ровесників;

- негативний вплив ЗМІ: пропаганда ідеалів соціального благополуччя і легкості їх досягнення, а реальне життя призводить до розчарування та дезадаптації.

Усі наведені фактори представляють безпосередню загрозу для адаптивності окремих осіб, цілих груп і, особливо для дитини, її формування, виховання і навчання, та успішної соціалізації [6, с. 86].

Зауважимо, що профілактика дезадаптації особистості складає ту найважливішу частину попереджувальної роботи, змістом якої є цілеспрямоване виявлення й усунення чинників і обставин конкретних девіацій. Профілактика – це зусилля, спрямовані на превенцію соціальних проблем чи життєвих криз клієнтів, окремих груп або запобігання ускладненням вже наявних проблем. Тобто це сукупність заходів, спрямованих на виявлення причин і умов, що сприяють виникненню і поширенню дезадаптації дітей і підлітків, а також розробку заходів на її попередження.

Профілактика дезадаптації має передбачати як усунення соціальних її чинників (покращення загальних умов життєдіяльності людей, збільшення можливостей для задоволення ними потреб різного рівня, забезпечення

соціально-правового захисту та доступності соціальних послуг тощо), так і надання допомоги особистості в подоланні дезадаптованих якостей і підвищенні здатності вирішувати проблеми та задовольняти потреби (надання необхідної інформації, формування професійних та життєвих навичок, розвиток комунікабельності, сприяння самопізнанню та самовизначенню).

Отже, правильно організована профілактична робота в середовищі дітей і підлітків дає великий загальносоціальний результат, а також зменшує кількість девіацій в молодіжній сфері.

Список використаних джерел:

1. Артюхова І.С. У першому класі – без проблем [Текст] / І.С. Артюхова. – М.: Чисті ставки, 2008. – 32 с.
2. Вокабуляр соціального педагога / упорядкування Л. Письмак. – Київ : « Вид. група « Шкільний світ», 2016. – 104 с. – (Бібліотека « Шкільний світ»).
3. Березін Ф.Б. Психічна і психофізична інтеграція. Несвідоме [текст] / Ф.Б. Березін. – Новочеркаськ: Вид-во УРАО, 2012. – 321 с.
4. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія. / За ред. І.Д. Зверєвої. – К., 2008. – 336 с.
5. Загальна психологія [текст]: навч. посібник для вузів / під ред. В.В. Богословського. – М., 2013. – 182 с.
6. Мардахаєв Л.В. Соціальна педагогіка: Підручник – М.: 2005. – 269 с.
7. Холостова Є.І. Соціальна робота // Навчальний посібник. – М, 2005. – 482 с.

Потлог О.М.

студентка,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ: «ШКОЛА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ»

У сучасних умовах школа виконує нові соціально-педагогічні функції: соціально-виховну, охорони та зміцнення здоров'я учнів у процесі навчання, соціально-педагогічної підтримки сім'ї, соціально-психологічної допомоги дітям та їх батькам, захисту прав дітей; соціально-педагогічної допомоги у життєвому та професійному самовизначенні школярів; соціально-культурній адаптації тощо [5, с. 107].

Сьогодні школа розглядається як відкрита соціальна система, яка включає:

- розширення соціальних контактів школи із сім'єю;
- взаємодію школи із закладами додаткової освіти, культури, іншими соціальними інститутами;
- інтеграцію зусиль педагогів з широким колом громадськості;
- проведення уроків, позаурочних занять за межами школи: у майстернях, лабораторіях, на свіжому повітрі тощо.

У системі соціального виховання можна визначити три взаємопов'язаних напрямки діяльності школи та інших соціальних інститутів:

- передавання (організація) соціального досвіду учням, створення необхідних сприятливих умов для повноцінної самореалізації, саморозвитку